

ETNOGRAAFIA MUUSEUM

Küsimusleht nr. 59

SEPIS I

Üldiselt tähele panna!

Iga küsimuse puhul jälgige hoolikalt, kuidas oli olukord varem, kuidas on nüüd. Kõik võimalikud muudatused registreerige, samuti nende toimumise aeg ja muudatuste põhjused ning algatajad, kui neid mäletatakse. Kasutage iga tööriista ja toimingu märkimiseks tingimata kohapealseid rahvapäraseid nimetusi, neid lainejoonega alla kriipsutades.

1. Mitu sepikoda oli, on vallas, külas, kolhoosis? Millal need ehitati? Kas mäletatakse ehitamise üksikasju?

2. Kellele kuulusid sepikojad (mõis, vald, suurtalunik, keskmise talu omanik, kaupmees, sepp, pops jne.)?

3. Kas sepad töötasid oma sepikojas või rentisid? Millised olid siis rendi tingimused?

4. Kas ka taludel oli oma töö jaoks oma sepikojad. Mitu sellist talu külas oli, nende suurus?

5. Kuidas kutsuti, kutsutakse sepikoda?

6. Kas sepikoda oli, on iseseisev ehitis, või on ta ühe katuse all saunaga, elamuga, suveköögiga jne.

7. Millest ehitati sepikoda (palk, kivi, laud), missugune ehitusmaterjal oli, on ülekaalus.

8. Joonistage kohalike sepikodade põhiplaanid, milles on näidatud ukse, akna, ääsi, lõõtsa, alasipaku, puuri, veeküna, töölaua, kruustangide asukoht. Põhiplaani möödud võib anda umbes; vanadel, juba hävinud sepikodadel mälu järgi. Kui sepikoda on ühe katuse all elamu, sauna jne., siis anda kogu ehitise põhiplaan. Plaanil märkida ka, kus rautati hobuseid, vankreid jne.

9. Milline oli sepikoja katuse konstruktsioon (sarikad, parskatus), kuju (viil, kelp, poolkelp), katematerjal (laud, kivi, mätas)?

10. Milline oli sepikoja põrand?

11. Kas sepikojal oli lagi, millest lage tehti?

12. Kas sepikojal oli valguseallikas --- luuk, aken? Mis määras nende asendi seinas? Kas kasutati ka kunstlikku valgust (lamp, laternas), millal?

13. Mitme poolega on sepikoja uks, selle kirjeldus? Kuidas ust lukustati (lukk, raudkang)?

14. Millest sõltub ääsi asend sepikojas? Ääsi ja tema üksikosade otstarve ja kohapealsed nimetused (ääsimüür, ääsiälune jne.). Kas on ääsi kuju, ehitus muutunud, millal, miks?

15. Kuidas kutsuti kohta, kus põles tuli?

16. Kas ääs oli, on pealt lahtine, kaetud kiviplaadi, kummi või võlviga? Kirjeldage korstna ja suitsukummi ehitust!

17. Mis puust oli alasipakk, millest sõltub tema asend? Kuidas alasi kinnitus pakule? Kas alasipakul oli ka muid ülesandeid peale alasi aluse?

18. Andke alasi joonis ja üksikosade otstarve ning nimed. Millal tulid vabrikualasid tarvitusele, kust neid saadi, hind?

19. Kas mõni töö nõudis spetsiaalset alasit. Millised alased need olid?

20. Kas varem oli pöörak eraldi alasist, miks?

21. Tuua nahklõõtsa joonis, üksikosade otstarve ja nimed, töötamise põhimõte!

22. Kes tegi lõõtsa? Milliste omadustega pidi hea lõõts olema, tema hind?

23. Mis nahast lõõts tehti, kuidas pargiti? Kuidas kinnitati lõõtsa nahk kaante külge, lõõtsa kaaned pea külge?

24. Kuidas lõõts on sepikojas üles seatud?

25. Kas on nahklõõtsa kujus muudatusi (varem pirnikujuline, nüüd ümar)? Milline on ühe või teise kuju paremus? Kumb on uuem, kust õpiti tundma?

26. Millal teie kanti tulid tarvitusele ventilaatorid? Kes valmistas ventilaatoreid, nende hind, otstarbekus?

27. Millal võeti kasutusele kruustangid, tuua tema üksikosade nimed ja otstarve? Kuhu kinnitati kruustangid?

28. Kuidas puuriti rauale auku? Milliseid puure tunti? Millal võeti kasutusele rauapuur, kust saadi?

29. Millal tulid kasutusele puurmasinad, nende otstarbekus, nimi, hind?

30. Kui kaua kulus aega ühele või teisele puurimistöele? Mida pidi puurimisel jälgima, kuidas hoiti ära puuri liigne kuumenemine?

31. Kas sepikojas oli, on töölaud? Selle nimi, asukoht. Milliseid tööriistu siin hoiti, milliseid töid tehti?

32. Milliseid haamri liike tunti, nende pinni kuju, otstarve, nimi (sets-, nael-, keilhaamer jne.).

33. Mitut liiki pihte sepp kasutas, nende otstarve, nimi, mokaade kuju?

34. Millise riistaga raiuti külma rauda, kuidas seda toimingut nimetati?

35. Millise riistaga raiuti sooja rauda, kuidas seda toimingut nimetati?

36. Millise riistaga taoti rauale auku? Kas nimetus sõltus augu kujust, suurusest?

37. Millal tulid kasutusele vindipuurid ja kluped, nende rahvapärane nimetus? Kust neid saadi, kes tegi? Millised tööd vanasti nõudsid vinti ja kruvi?

38. Millal tuli kasutusele rauaviil, selle nimetus? Mis töö nõudis viili?

39. Millal tuli kasutusele rauasaag, selle kohapealne nimi? Milline töö nõudis saagi?

40. Kus hoiti tööriistu, selle nimi, joonis?

41. Millised tööriistad kuulusid sepikoja tavalise varustuse hulka?

42. Kui teie ümbruses on mõni vana sepikoda, teatage tema täpne asukoht. Samuti palume teatada vanade seppade aadressel!

